

Ψηφιακή Επεξεργασία Σήματος

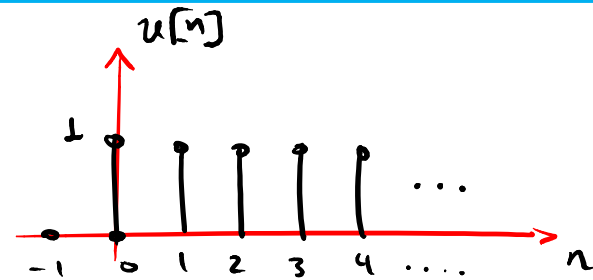
ΔΙΑΛΕΞΗ 8^Η

-
- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου
  - Ιδιότητες

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

• Παραδείγματα:

○ Να βρεθεί ο DTFT του σήματος $x[n] = u[n]$.

$$X(e^{j\omega}) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} u[n] e^{-j\omega n} = \sum_{n=0}^{+\infty} (e^{-j\omega})^n \quad \times$$

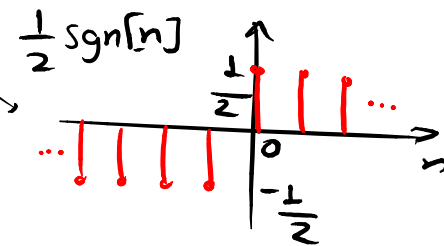
Μπορείτε να γράψατε ότι $u[n] = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]$

Ας βρούμε το DTFT της παραπάνω σχέσης:

$$\begin{aligned} F\{u[n]\} &= F\left\{\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\} \\ &= F\left\{\frac{1}{2}\right\} + F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\} \\ &= \pi \delta(\omega) + F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\} \quad \textcircled{1} \end{aligned}$$

sign function

$$\operatorname{sgn}[n] = \begin{cases} 1, & n \geq 0 \\ -1, & n < 0 \end{cases}$$

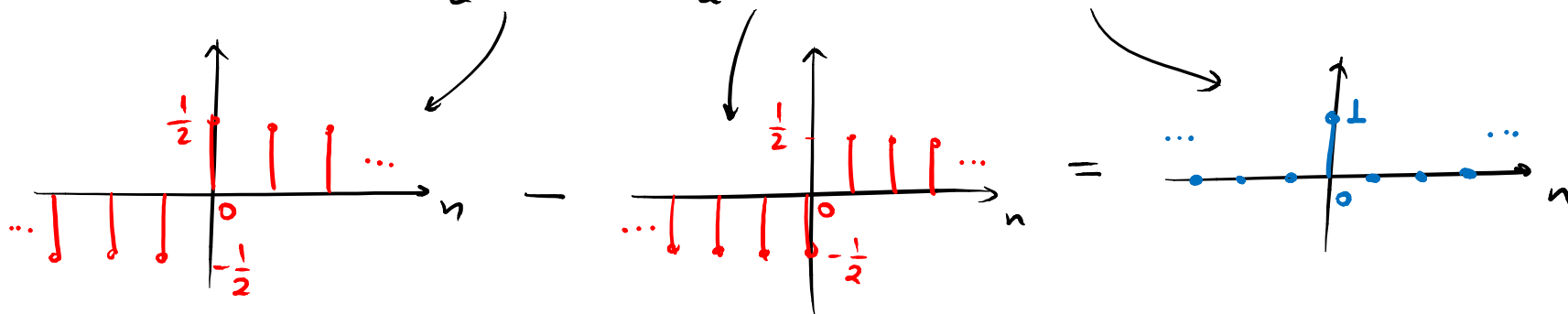

Άρα πρέπει να βρούμε το $F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\}$!

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα:

Παρατηρείς ότι $\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n] - \frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n-1] = \delta[n]$

$$F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n] - \frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n-1]\right\} = F\{\delta[n]\} = 1$$

$$F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\} - F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n-1]\right\} = 1$$

$$\underbrace{\sum_{n=-\infty}^{+\infty} \omega[n] e^{-j\omega n}}_{W(e^{j\omega})} - \underbrace{\sum_{n=-\infty}^{+\infty} \omega[n-1] e^{-j\omega n}}_{e^{-j\omega} W(e^{j\omega})} = 1$$

$$\sum_{n=-\infty}^{+\infty} \omega[n-1] e^{-j\omega n}$$

Θέσω $k = n-1 \Rightarrow n = k+1$

$$\sum_{k=-\infty}^{+\infty} \omega[k] e^{-j\omega(k+1)} = W(e^{j\omega})$$

$$= e^{-j\omega \cdot 1} \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \omega[k] e^{-j\omega k}$$

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα:

$$\begin{aligned} \text{Άρα } W(e^{j\omega}) [1 - e^{-j\omega}] &= 1 \implies W(e^{j\omega}) = F\left\{\frac{1}{2} \operatorname{sgn}[n]\right\} = \\ &= \frac{1}{1 - e^{-j\omega}}. \quad \textcircled{2} \end{aligned}$$

$$\text{Η } \textcircled{1} \xRightarrow{\textcircled{2}} F\{u[n]\} = \pi\delta(\omega) + \frac{1}{1 - e^{-j\omega}}.$$

Οπότε

$$u[n] \xleftrightarrow{F} \pi\delta(\omega) + \frac{1}{1 - e^{-j\omega}}$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

Ζεύγη Μετασχηματισμού Fourier Διακριτού Χρόνου	
Ακολουθία	Μετασχ. Fourier
$\delta[n]$	1
$\delta[n - n_0]$	$e^{-j\omega n_0}$
1	$\sum_{k=-\infty}^{\infty} 2\pi\delta(\omega + 2\pi k)$
$a^n u[n], a < 1$	$\frac{1}{1 - ae^{-j\omega}}$
$-a^n u[-n - 1], a > 1$	$\frac{1}{1 - ae^{-j\omega}}$
$u[n]$	$\frac{1}{1 - e^{-j\omega}} + \sum_{k=-\infty}^{\infty} \pi\delta(\omega + 2\pi k)$
$-u[-n - 1]$	$\frac{1}{1 - e^{-j\omega}} - \sum_{k=-\infty}^{\infty} \pi\delta(\omega + 2\pi k)$
$(n + 1)a^n u[n], a < 1$	$\frac{1}{(1 - ae^{-j\omega})^2}$
$a^{ n }, a < 1,$	$\frac{1 - a^2}{1 - 2a \cos(\omega) + a^2}$
$\frac{r^n \sin(\omega_c(n + 1))}{\sin(\omega_c)} u[n], r < 1$	$\frac{1}{1 - 2r \cos(\omega_c)e^{-j\omega} + r^2 e^{-j2\omega}}$
$\frac{\sin(\omega_c n)}{\pi n}$	$X(e^{j\omega}) = \begin{cases} 1, & \omega < \omega_c \\ 0, & \omega_c < \omega \leq \pi \end{cases}$
$x[n] = \begin{cases} 1, & 0 \leq n \leq M \\ 0, & \text{άλλοι} \end{cases}$	$\frac{\sin[\omega (M + 1)/2]}{\sin(\omega/2)} e^{-j\omega M/2}$
$e^{j\omega_0 n}$	$\sum_{k=-\infty}^{\infty} 2\pi\delta(\omega - \omega_0 + 2\pi k)$
$\cos(\omega_0 n + \phi)$	$\sum_{k=-\infty}^{\infty} [\pi e^{j\phi} \delta(\omega - \omega_0 + 2\pi k) + \pi e^{-j\phi} \delta(\omega + \omega_0 + 2\pi k)]$
$\sin(\omega_0 n + \phi)$	$\sum_{k=-\infty}^{\infty} -j[\pi e^{j\phi} \delta(\omega - \omega_0 + 2\pi k) - \pi e^{-j\phi} \delta(\omega + \omega_0 + 2\pi k)]$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

Ιδιότητες Μετασχηματισμού Fourier Διακριτού Χρόνου		
Ιδιότητα	Σήμα	Μετασχ. Fourier
Γραμμικότητα	$ax[n] + by[n]$	$aX(e^{j\omega}) + bY(e^{j\omega})$
Μετατόπιση στο χρόνο	$x[n - n_0]$	$e^{-j\omega n_0} X(e^{j\omega})$
Μετατόπιση στη συχνότητα	$e^{j\omega_0 n} x[n]$	$X(e^{j(\omega - \omega_0)})$
Αντιστροφή στο χρόνο	$x[-n]$	$X(e^{-j\omega})$, ή $X^*(e^{j\omega})$ αν $x[n]$ είναι πραγματικό.
Συζυγία στο χρόνο	$x^*[n]$	$X^*(e^{-j\omega})$
Παραγωγή στη συχνότητα	$nx[n]$	$j \frac{dX(e^{j\omega})}{d\omega}$
k -οστή παραγωγή στη συχνότητα	$(-jn)^k x[n]$	$\frac{d^k X(e^{j\omega})}{d\omega^k}$
Συνέλιξη στο χρόνο	$x[n] * y[n]$	$X(e^{j\omega})Y(e^{j\omega})$
Γινόμενο στο χρόνο	$x[n]y[n]$	$\frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta})Y(e^{j(\omega - \theta)})d\theta$
Διαφορά στο χρόνο	$x[n] - x[n - 1]$	$(1 - e^{-j\omega})X(e^{j\omega})$
Άθροισμα στο χρόνο	$\sum_{k=-\infty}^n x[k]$	$\frac{1}{1 - e^{j\omega}} X(e^{j\omega})$
Συζυγής συμμετρία	$x[n]$ πραγματικό	$\begin{cases} X(e^{j\omega}) = X^*(e^{-j\omega}), \\ \Re\{X(e^{j\omega})\} = \Re\{X(e^{-j\omega})\}, \\ \Im\{X(e^{j\omega})\} = -\Im\{X(e^{-j\omega})\}, \\ X(e^{j\omega}) = X(e^{-j\omega}) , \\ \phi_x(e^{j\omega}) = -\phi_x(e^{-j\omega}) \end{cases}$
Άρτιο σήμα	$x[n] = x[-n]$, πραγματικό	$X(e^{j\omega}) \in \Re$ και άρτιο
Περιττό σήμα	$x[n] = -x[-n]$, πραγματικό	$X(e^{j\omega}) \in \Im$ και περιττό
Άρτιο μέρος	$x_e[n] = \text{Ev}\{x[n]\}$, πραγματικό	$\Re\{X(e^{j\omega})\}$
Περιττό μέρος	$x_o[n] = \text{Od}\{x[n]\}$, πραγματικό	$j\Im\{X(e^{j\omega})\}$
Θεώρημα Parseval	$\sum_{n=-\infty}^{\infty} x[n] ^2$	$\frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\omega}) ^2 d\omega$

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Γραμμικότητα

Έστω $w[n] = ax_1[n] + bx_2[n] \rightarrow W(e^{j\omega}) = ?$

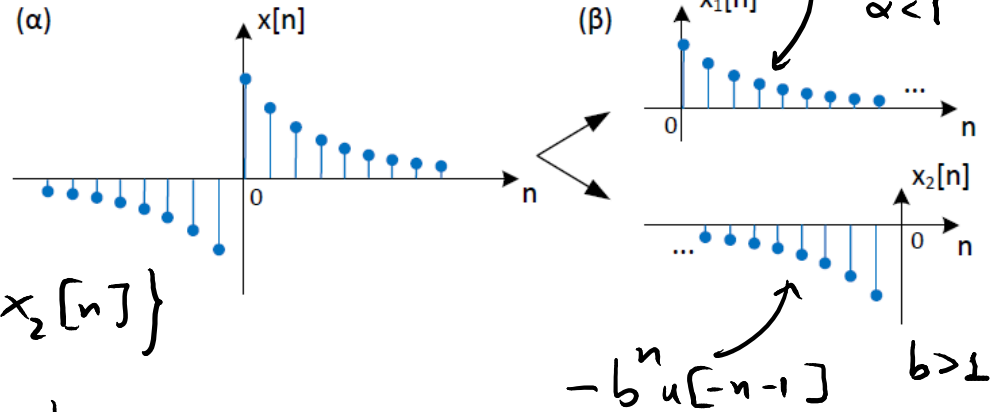
$$W(e^{j\omega}) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} w[n] e^{-j\omega n} = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} (ax_1[n] + bx_2[n]) e^{-j\omega n}$$

$$= \underbrace{\sum_{n=-\infty}^{+\infty} ax_1[n] e^{-j\omega n}}_{aX_1(e^{j\omega})} + \underbrace{\sum_{n=-\infty}^{+\infty} bx_2[n] e^{-j\omega n}}_{bX_2(e^{j\omega})}$$

$$= aX_1(e^{j\omega}) + bX_2(e^{j\omega})$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Γραμμικότητα
- Βρείτε το Μετασχ. Fourier του σήματος που φαίνεται στο σχήμα

$$\text{Έχουμε } X(e^{j\omega}) = F\{x_1[n]\} + F\{x_2[n]\}$$

$$= F\{a^n u[n]\} + F\{-b^n u[-n-1]\}$$

$$= \frac{1}{1 - ae^{-j\omega}} + \frac{1}{1 - be^{-j\omega}}$$

$$= \frac{1 - be^{-j\omega} + 1 - ae^{-j\omega}}{(1 - ae^{-j\omega})(1 - be^{-j\omega})} = \frac{2 - (a+b)e^{-j\omega}}{(1 - ae^{-j\omega})(1 - be^{-j\omega})}$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Χρονική μετατόπιση

$$x[n] \xleftrightarrow{F} X(e^{j\omega})$$

$$y[n] = x[n-n_0] \xleftrightarrow{F} e^{-j\omega n_0} X(e^{j\omega})$$

Είναι
$$Y(e^{j\omega}) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n-n_0] e^{-j\omega n} = \sum_{k=-\infty}^{+\infty} x[k] e^{-j\omega(k+n_0)}$$

$$= \left(\sum_{k=-\infty}^{+\infty} x[k] e^{-j\omega k} \right) e^{-j\omega n_0}$$

$X(e^{j\omega})$

$$= X(e^{j\omega}) e^{-j\omega n_0}$$

$$|Y(e^{j\omega})| = |X(e^{j\omega})| \cdot |e^{-j\omega n_0}|$$

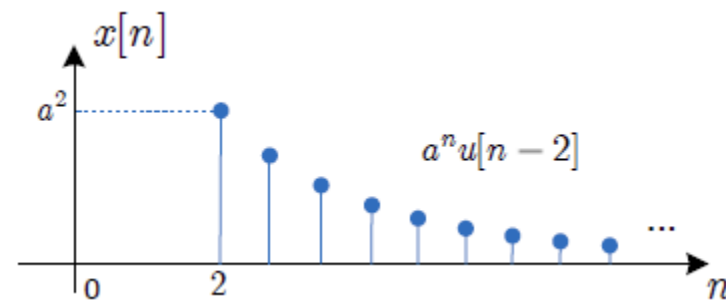
$$= |X(e^{j\omega})| \quad \text{Γάρτα Νάτας}$$

$$\varphi_Y(e^{j\omega}) = \varphi_X(e^{j\omega}) - \omega n_0$$

φ άρτα φ άρτα

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Χρονική μετατόπιση
- Βρείτε το Μετασχ. Fourier του σήματος που φαίνεται στο σχήμα

Ξέραμε ότι $a^n u[n] \xrightarrow{F} \frac{1}{1 - ae^{-j\omega}}, |a| < 1$

" $y[n]$ " $Y(e^{j\omega})$

Είναι $\underline{y[n-2]} = a^{n-2} u[n-2] = a^{-2} (a^n u[n-2]) = \underline{a^{-2} x[n]}$

$$\begin{array}{c} \uparrow F \\ Y(e^{j\omega}) e^{-j2\omega} = a^{-2} X(e^{j\omega}) \end{array}$$

$$\frac{e^{-j2\omega}}{1 - ae^{-j\omega}} = a^{-2} X(e^{j\omega})$$

$$X(e^{j\omega}) = \frac{a^2 e^{-j2\omega}}{1 - ae^{-j\omega}}$$

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Μετατόπιση στη συχνότητα

$$\begin{array}{ccc}
 x[n] & \xleftrightarrow{F} & X(e^{j\omega}) \\
 e^{j\omega_0 n} x[n] & \xleftrightarrow{F} & X(e^{j(\omega-\omega_0)}) \\
 \parallel & & \parallel \\
 y[n] & & Y(e^{j\omega})
 \end{array}$$

Είναι

$$\begin{aligned}
 Y(e^{j\omega}) &= \sum_{n=-\infty}^{+\infty} e^{j\omega_0 n} x[n] e^{-j\omega n} = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n] e^{-j(\omega-\omega_0)n} \\
 &= X(e^{j(\omega-\omega_0)}).
 \end{aligned}$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

• Παραδείγματα: Μετατόπιση στη συχνότητα

○ Βρείτε τον αντίστροφο μετασχ. Fourier του σήματος $Y(e^{j\omega}) = X(e^{j(\omega-\pi)})$ αν

$$X(e^{j\omega}) = \begin{cases} 1, & |\omega| < \omega_c \\ 0, & \omega_c < |\omega| < \pi \end{cases} \xleftrightarrow{F^{-1}} x[n] = \frac{\sin(\omega_c n)}{\pi n}$$

Ζητάμε το $y[n] \xleftrightarrow{F} Y(e^{j\omega}) = X(e^{j(\omega-\pi)}) \xleftrightarrow{F} e^{j\pi n} x[n]$

Ιδιότητα μετατόπισης στη συχνότητα:

$$y[n] = e^{j\pi n} x[n] = (e^{j\pi})^n x[n] = (-1)^n x[n]$$

Ξέραμε ότι $x[n] = \frac{\sin(\omega_c n)}{\pi n}$, άρα:

$$y[n] = (-1)^n \frac{\sin(\omega_c n)}{\pi n}$$

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: στάθμιση στο χρόνο

$$x[n] \xleftrightarrow{F} X(e^{j\omega})$$
$$y[n] = x[kn], k \in \mathbb{Q} \xleftrightarrow{F} Y(e^{j\omega}) = X(e^{j\frac{\omega}{k}})$$

Δείτε την απόδειξη στις σημειώσεις.

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: στάθμιση στο χρόνο

○ Βρείτε το μετασχ. Fourier του σήματος $x\left[\frac{n}{2}\right]$, αν $x[n] = a^n u[n]$, $|a| < 1$

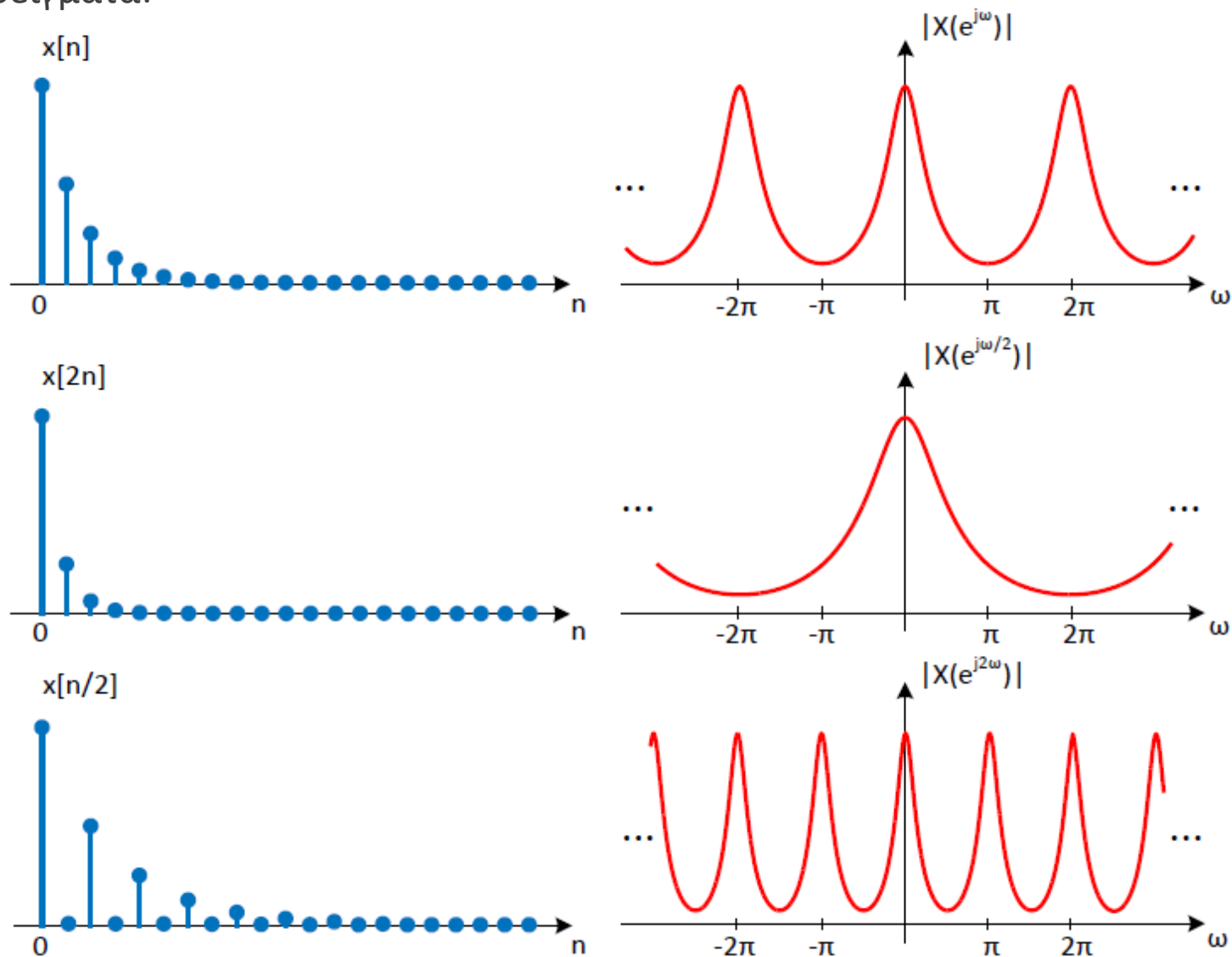
Είναι

$$x\left[\frac{n}{2}\right] = \begin{cases} a^{\frac{n}{2}} u\left[\frac{n}{2}\right], & n \text{ άρτιος} \\ 0, & n \text{ περιττός} \end{cases} \quad \xleftrightarrow{F} \quad X(e^{j\omega}) = \frac{1}{1 - ae^{-j2\omega}}$$

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= F\left\{x\left[\frac{n}{2}\right]\right\} = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x\left[\frac{n}{2}\right] e^{-j\omega n} = \sum_{\substack{n=0 \\ n \text{ άρτιος}}}^{+\infty} a^{\frac{n}{2}} \cdot 1 \cdot e^{-j\omega n} \quad \left(\text{δίδω} \right. \\ & \qquad \qquad \qquad \left. k = \frac{n}{2}\right) \\ &= \sum_{k=0}^{+\infty} a^k e^{-j\omega 2k} = \sum_{k=0}^{+\infty} (ae^{-j2\omega})^k = \frac{1}{1 - ae^{-j2\omega}}. \end{aligned}$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα:

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: συνέλιξη στο χρόνο

$$x[n] \xleftrightarrow{F} X(e^{j\omega})$$

$$y[n] \xleftrightarrow{F} Y(e^{j\omega})$$

$$x[n] * y[n] \xleftrightarrow{F} X(e^{j\omega}) \cdot Y(e^{j\omega})$$

Απόδειξη στο σημείο

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: συνέλιξη στο χρόνο

Υπολογίστε τη συνέλιξη $a^n u[n] * b^n u[n]$, $|a| < 1$, $|b| < 1$.

Μπορείτε να δείξετε ότι $c_{ab}[n] = b^n \frac{1 - (\frac{a}{b})^{n+1}}{1 - \frac{a}{b}} u[n]$.

Έχουμε :

$$\begin{array}{l}
 x[n]: a^n u[n], |a| < 1 \xrightarrow{F} \frac{1}{1 - ae^{-j\omega}} \quad \text{"} X(e^{j\omega}) \text{"} \\
 y[n]: b^n u[n], |b| < 1 \xrightarrow{F} \frac{1}{1 - be^{-j\omega}} \quad \text{"} Y(e^{j\omega}) \text{"}
 \end{array}
 \left. \vphantom{\begin{array}{l} x[n] \\ y[n] \end{array}} \right\} \Rightarrow C_{ab}(e^{j\omega}) = X(e^{j\omega})Y(e^{j\omega}) = \frac{1}{(1 - ae^{-j\omega})(1 - be^{-j\omega})}$$

• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: συνέλιξη στο χρόνο

$$\text{Θέτω } u = e^{-j\omega}, \text{ οπότε } C_{ab}(u) = \frac{1}{(1-au)(1-bu)}$$

$$= \frac{A}{1-au} + \frac{B}{1-bu} \quad \textcircled{1}$$

$$A = C_{ab}(u) (1-au) \Big|_{u=\frac{1}{a}} = \frac{\cancel{(1-au)}}{\cancel{(1-au)}(1-bu)} \Big|_{u=\frac{1}{a}} = \frac{1}{1-bu} \Big|_{u=\frac{1}{a}} = \frac{1}{1-\frac{b}{a}}$$

$$B = C_{ab}(u) (1-bu) \Big|_{u=\frac{1}{b}} = \frac{\cancel{(1-bu)}}{(1-au)\cancel{(1-bu)}} \Big|_{u=\frac{1}{b}} = \frac{1}{1-au} \Big|_{u=\frac{1}{b}} = \frac{1}{1-\frac{a}{b}}$$

$$\text{Άρα } C_{ab}(e^{j\omega}) \stackrel{\textcircled{1}}{=} \frac{1}{1-\frac{b}{a}} \cdot \frac{1}{1-ae^{-j\omega}} + \frac{1}{1-\frac{a}{b}} \cdot \frac{1}{1-be^{-j\omega}} \quad \xrightarrow{F^{-1}}$$

$$\xrightarrow{F^{-1}} C_{ab}[n] = \frac{1}{1-\frac{b}{a}} a^n u[n] + \frac{1}{1-\frac{a}{b}} b^n u[n]$$

- Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Παραδείγματα: Θεώρημα Parseval

$$x[n] \xleftrightarrow{F} X(e^{j\omega})$$

$$E_x = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} |x[n]|^2 = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |X(e^{j\omega})|^2 d\omega = E_x$$

Ξεχωριστά $x[n] = \delta[n] \rightsquigarrow E_x = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta^2[n] = 1^2 = 1 \quad \checkmark$

Ξέρουμε ότι $X(e^{j\omega}) = 1 \quad \forall \omega$

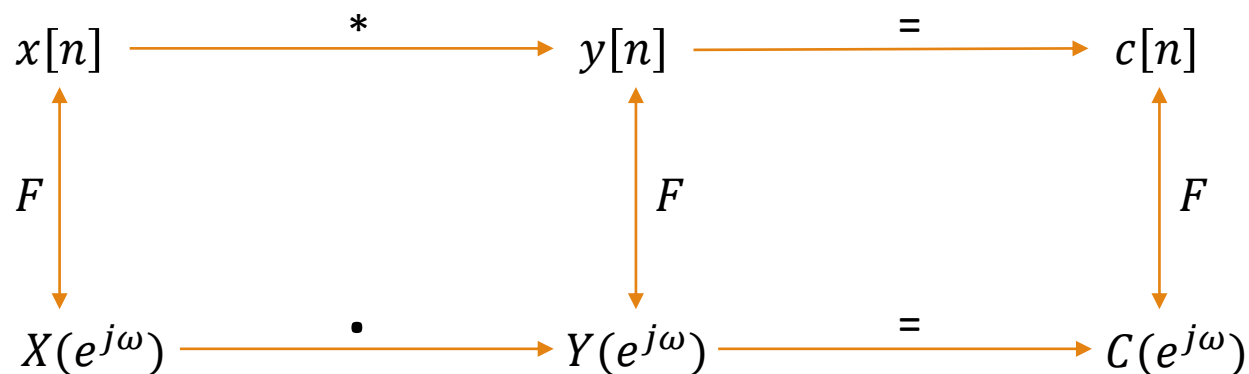
Άρα

$$E_x = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |X(e^{j\omega})|^2 d\omega = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} 1^2 d\omega =$$

$$= \frac{1}{2\pi} \left[\omega \right]_{-\pi}^{\pi} = \frac{1}{2\pi} (\pi + \pi) = \frac{2\pi}{2\pi} = 1 \quad \checkmark$$

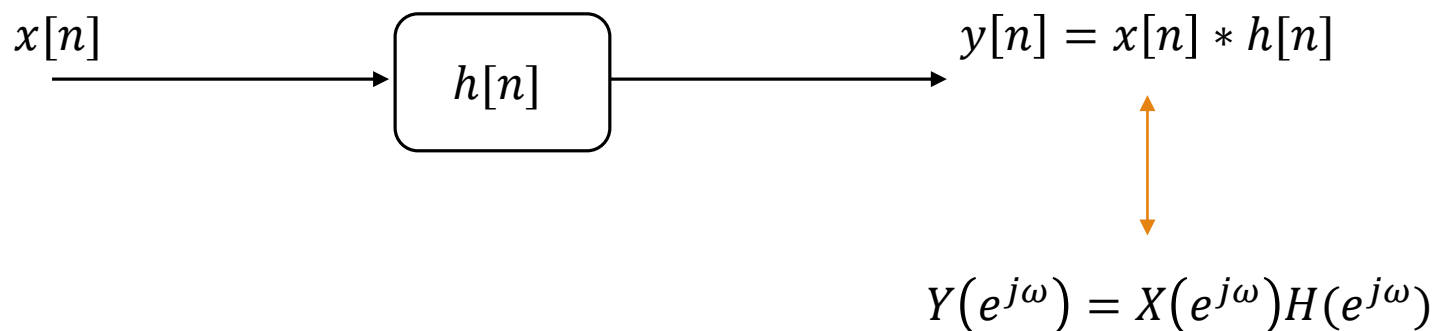
• Μετασχηματισμός Fourier Διακριτού Χρόνου

- Ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα που προκύπτει από τις ιδιότητες του DTFT είναι:

- Αυτή η διαδικασία θα έχει πολύ μεγάλη χρησιμότητα στη μελέτη των συστημάτων που θα ακολουθήσει

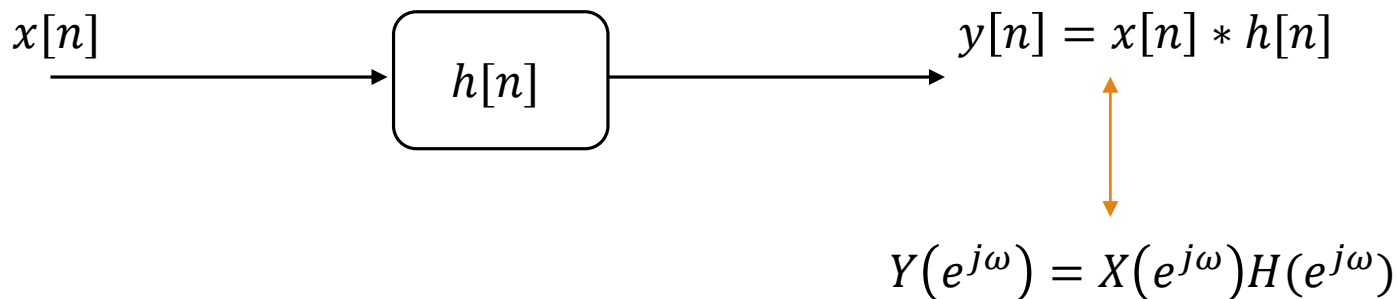
- Έχουμε πλέον στη διάθεσή μας ένα εργαλείο μελέτης σημάτων στο χώρο της συχνότητας
- Γνωρίζουμε μια «εικόνα» των συστημάτων στο χώρο της συχνότητας
  - Η περίφημη απόκριση σε συχνότητα $H(e^{j\omega})$

- Θα πρέπει ήδη να έχετε καταλάβει ότι η απόκριση σε συχνότητα δεν είναι κάτι περισσότερο από το μετασχ. Fourier της κρουστικής απόκρισης του συστήματος. Θυμηθείτε:

$$H(e^{j\omega}) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} h[n]e^{-j\omega n}$$

- ΓΧΑ Συστήματα στο Χώρο της Συχνότητας

- Ας αναλύσουμε την έξοδο:

$$Y(e^{j\omega}) = X(e^{j\omega})H(e^{j\omega})$$

$$|Y(e^{j\omega})|e^{j\varphi_Y(e^{j\omega})} = |X(e^{j\omega})||H(e^{j\omega})|e^{j(\varphi_X(e^{j\omega})+\varphi_H(e^{j\omega}))}$$

- Οπότε

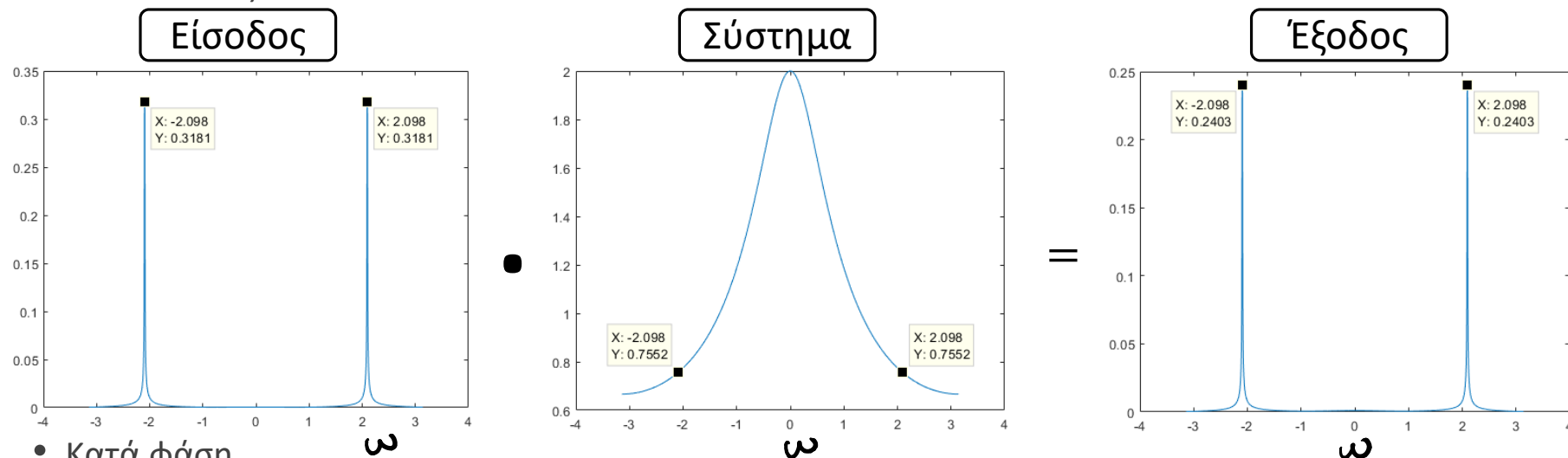
$$|Y(e^{j\omega})| = |X(e^{j\omega})||H(e^{j\omega})|$$

$$\varphi_Y(e^{j\omega}) = \varphi_X(e^{j\omega}) + \varphi_H(e^{j\omega})$$

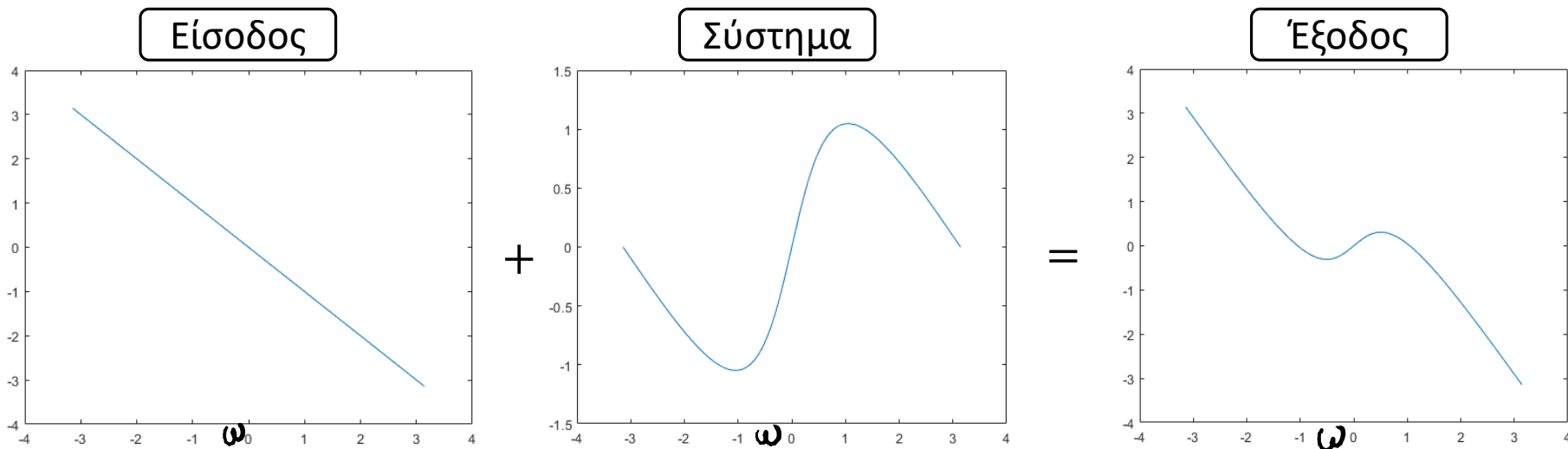
- Άρα
  - Η απόκριση πλάτους $|H(e^{j\omega})|$ δρα πολλαπλασιαστικά στο φάσμα πλάτους της εισόδου
  - Η απόκριση φάσης $\varphi_H(e^{j\omega})$ δρα αθροιστικά στο φάσμα φάσης της εισόδου

ΓΧΑ Συστήματα στο Χώρο της Συχνότητας

- Ας δούμε ένα εποπτικό παράδειγμα
  - Κατά πλάτος

- Κατά φάση

Συνεχίζεται... 😊

